

ЗЛОУПОТРЕБА ЧЛАНСКИХ ПРАВА И ИНКОНГРУЕНТНО ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ И НАМИРЕЊЕ ПОТРАЖИВАЊА

doi: 10.7251/SPM162249007S

Апстракт

У овом раду се презентује управљање привредним друштвом, као најчешћим обликом правног лица над чијом имовином се води стечајни поступак. Нагласак је стављен на привредним друштвима у форми друштва са ограниченом одговорношћу, са малим бројем чланова, као најчешћом формом обављања привредне дјеланости у Босни и Херцеговини. С обзиром да ова форма привредног друштва има свој правни субјективитет, а власници удјела одговарају за обавезе друштва до висине својих улога, код ове форме привредног друштва у нашој позитивној легислативи је више изражен институционални капацитет друштва у односу на друштва лица као облике привредних друштава. Међутим, институционални капацитети без обзира на легислативна рјешења не могу доћи до изражаја у ситуацијама када привредна друштва имају само једног члана или неколицину њих који су породични повезани. Услед оваквих околности, нису ријетке ситуације, да власник удјела злоупотреби своја чланска права, у ситуацијама када је привредно друштво платежно неспособно. Власник удјела

односно дионица кроз низ правних послова настоји извући или оптеретити имовину друштва у своју корист, а онда покреће стечајни поступак ради брисања друштва из судског регистра. Аутор¹ кроз рад указује на неуобичајно намирење и/или обезбјеђење потраживања власника удјела и осталих повјерилаца у ситуацијама платежне неспособности привредног друштва, нетом прије покретања стечајног поступка, те могућност примјене института побијања правних радњи у стечајном поступку на конкретне случајеве, уз услов испуњавања законом дефинисаних претпоставки.

Кључне ријечи: привредно друштво, злоупотреба чланских права, неуобичајно обезбјеђење и намирење потраживања, институт побијања правних радњи у стечајном поступку.

УВОД

Стечајни поступак се може водити над имовином правног лица и дужника појединца.² „Правно лице је друштвена творевина којој је правни поредак признао правну способност. Правна способност је својство бити носитељ права и обавеза.“³ „Привредно друштво је ех-леге правна особа, која то својство стјече даном уписа (оснивања) у судски регистар, а губи га даном уписа престанка друштва у судски регистар.“⁴ Привредно друштво је најчешћа форма

---

¹ Магистар правних наука, правник у Комерцијално-инвестиционој банци д.д. Велика Кладуша;

² Види, Закон о стечајном поступку Федерације Босне и Херцеговине, Службене новине ФБиХ, бр. 29/03; 32/04; 42/06, чл. 5 (у даљем тексту: ЗОСП ФБиХ); Закон о стечајном поступку Републике Српске, Службени гласник РС, бр. 67/02; 77/02; 38/03; 96/03; 68/07, чл. 5 (у даљем тексту: ЗОСП РС);

³ Мартин Ведриш, Петар Кларић, *Грађанско право*, (Загреб, 1996.), 28 и 33;

⁴ Есад Вилогорац, Михрет Диздар, *Закон о привредним друштвима – објашњења и коментари*, (Сарајево, 2000.), 8;

правног лица, над чијом имовином се води стечајни поступак, међутим није једина.⁵

Привредна друштва се у нашој пословној пракси најчешће оснивају у форми друштва капитала, гдје су власници удјела своју одговорност за обавезе друштва лимитирали на висину улога у капиталу друштва. Управо због лимитирања одговорности, позитивна легислатива је настојала кроз своја рјешења ојачати институционалне капацитете друштва, те направити одређену дистанцу између власника удјела односно дионичара са једне стране и друштва са друге стране. То се реализује кроз органе привредних друштава, који управљају друштвом, гдје власници удјела односно дионичари нису нужно инволвирани у органе управљања и заступања друштва, већ су ове позиције углавном препуштене професионалцима. Међутим, институционални капацитети привредних друштава у форми друштва капитала долазе до изражаја у ситуацијама када постоји више чланова односно дионичара, чији су представници инволвирани у органе друштва, који штите прије свега интересе друштва, а након тога и интересе власника удјела односно дионичара.

Проблем настаје, ако ова привредна друштва имају само једног члана или дионичара, или неколицину њих који су повезани породично, па су исти инволвирани у органе друштва, односно доносе стратешке и оперативне одлуке. Због лимитиране одговорности, честе су злоупотребе чланских права које имају власници удјела односно дионичара, због чега долази до оштећења повјерљиваца привредног друштва. У складу са наведеним, у првом дијелу овог рада ће бити на презентацији форме привредних друштава и њихова суштинска разлика, затим начин на који је уређен однос између власника удјела са једне стране и привредног друштва са

---

⁵ Стечајни поступак се може водити и над имовином јавно-правних органа, ако се не финансирају из буџета. Такођер се може водити и над имовином задруга, који представљају одређену форму удруживања ради обављања привредних дјелатности, али задруга нема статус привредног друштва.

друге стране, те злоупотребе чланских права које врше власници удјела у пракси.

У другом дијелу рада, настојаће се утврдити, кроз представљање општих и посебних претпоставки, је ли могуће на ове правне радње власника удјела односно дионица примјенити институт побијања правних радњи у стечајном поступку због инконгруентног обезбјеђења или намирења потраживања.

1. ВРСТЕ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

„Класична и могло би се рећи уобичајна класификоване трговачких друштава је класификација на друштва лица и друштва капитала.“⁶ У нашој позитивној легислативи, су предвиђене четири форме привредних друштава и то: ортакчко друштво или друштво са неограниченом солидарном одговорношћу,⁷ командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и дионичко друштво. Ове четири форме привредних друштава, су класифициране у друштва лица и друштва капитала. Друштва лица су: ортакчко друштво или друштво са неограниченом солидарном одговорношћу и командитно друштво. Друштва капитала су: друштво са ограниченом одговорношћу и дионичка друштва.

За све форме привредних друштава предвиђене у нашој позитивној легислативи су карактеристичне слиједеће особине: друштва имају правни субјективитет, имају своју имовину, имају пословну способност на основу које улазе у пословне односе са другим субјектима права, самостално одговарају за своје обавезе цјелокупном својом имовином. Међутим, код заједничких особина, постоје и карактеристике које их међусобно разликују, прије свега у начину

---

⁶ Мирко Васиљевић, *Компанијско право, право привредних друштава Србије и ЕУ, друго измјењено и допуњено издање*, (Београд, 2007.), 64;

⁷ У Федерацији БиХ се користи термин „друштво са неограниченом солидарном одговорношћу“ док се у Републици Српској користи термин „ортакчко друштво“;

управљања и заступања друштвом, а онда и у погледу одговорности трећих лица за обавезе друштва.

За друштва лица је карактеристично да се ортаци или комплементари међусобно познају. Они непосредно управљају друштвима, те заступају друштва. Ако другачије није дефинисано, одлуке у погледу управљања друштвом се доносе једногласно, сви су овлаштени да заступају друштво, те су дужни међусобно се обавјештавати о свим пословима које подузимају. Иступање и приступање друштву, те пренос права и обавеза које има члан друштва је могуће само уз сагласност свих осталих чланова друштва. За друштва лица је, због овог субјективног елемента који је код њих изражен, карактеристично да ортаци односно комплементари одговарају за обавезе које друштво створи према трећим лицима, и то солидарно цјелокупном својом имовином.

За друштва капитала је карактеристично, да друштвом управљају органи друштва. Одлуке органи друштва доносе техником већине. Закон не претпоставља да су у органе друштва, изузев скупштине друштва, инволвирани чланови односно дионичари друштва. Власници удјела односно дионица се међусобно некад и не познају,⁸ а одговорност за обавезе друштва им је лимитирана на износ улога који су унијели у капитал друштва.

У нашој пословној пракси најчешће се оснивају привредни субјекти у форми друштва капитала, прије свега као друштва са ограниченом одговорношћу. Углавном једно физичко лице, или више њих који су чланови једне породице или међусобно повезани, прикупе новчана средства која уносе као улог у друштво, те оснивају друштва са ограниченом одговорношћу. Разлог оснивања привредног друштва баш у овој форми је лимитирање одговорности чланова друштва за обавезе друштва на износ улога који су унијели у капитал друштва, релативно мали основни капитал друштва, те знатно мањи ниво контроле у односу на дионичка друштва.

---

⁸ То је карактеристика отворених дионичких друштава чије дионице котирају на берзи;

Уважавајући чињеницу да је друштво са ограниченом одговорношћу као форма привредног друштва у нашој пословној пракси заступљенија од свих осталих форми привредних друштава заједно, интенција у овом раду ће бити на злоупотребама чланских које проузрокују власници удјела у овој форми привредног друштва.

2. ЧЛАНСКА ПРАВА - ОДНОС ВЛАСНИКА УДЈЕЛА И ДРУШТВА

Привредно друштво је правно лице, односно друштвена творевина која има свој правни субјективитет, и који је одвојен од правног субјективитета власника удјела. Однос власника удјела и друштва је дефинисан чланским правима.

Чланска права се дијеле на управљачка и имовинска. Под имовинским правима мисли се на право власника удјела да учествује у расподјели добити из пословања друштва и диоби ликвидационог вишка уколико друштво престаје да постоји. Са аспекта теме овог рада, пуно су значајнија управљачка права која припадају власнику удјела, а она подразумјевају право власника удјела на глас у скупштини друштва, сразмјерно висини његовог удјела у капиталу друштва. Уколико друштво има само једног члана, онда тај члан сам доноси одлуке у име скупштине друштва.

У претходном наслову је истакнуто, да је за друштва капитала карактеристично да одлуке у име друштва, како правног лица који представља друштвену творевину, доносе органи друштва, и то техником већине. Дакле, привредно друштво, као правно лице, своју вољу манифестује преко својих органа. У складу са наведеним, поставља се питање које то органе има друштво са ограниченом одговорношћу и каква је њихова функција у дефинисању и представљању воље друштва?

Друштво са ограниченом одговорношћу, које има једног или мали број чланова, са релативно малим основним капиталом, у правилу имају два органа и то: скупштину друштва и управу.

Скупштина друштва је хијерархијски највиши орган друштва, у којем су по сили закона инволвирани чланови друштва. Надлежности скупштине друштва су одређене законом, а оне се могу подјелити у четири групе: нормативне (усвајање, измјена и допуна оснивачког акта и статута); имовинске (одлуке о расподјели добити и покрићу губитка, располагање имовином друштва велике вриједности); изборне (бира и разрјешава директора и чланове управе друштва, даје прокуре); и статусне (статусне промјене, промјене форме друштва, ликвидација и стечај друштва).

Скупштина је дакле орган који доноси стратешке одлуке друштва, за чије доношење је потребна воља власника удјела који су уложили свој капитал у друштво. Одлуке на скупштини се доносе техником већине, односно сваки власник удјела има онолико гласачких права колики му је улог у капиталу друштва. Скупштина се у правилу одржава једном годишње, а по потреби и чешће.

С обзиром да су код нас углавном друштва са само једним чланом или неколицином њих који су међусобно повезани и имају заједничке интересе, онда ови чланови одређују вољу друштва у стратешким питањима као што су начин расподјеле добити, располагање имовином велике вриједности, избор чланова управе и покретање ликвидационог или стечајног поступка.

Управа друштва је оперативни орган, који организује пословања друштва, води рачуна да пословање буде у складу са позитивним легислативним прописима, заступа и представља друштво. Овај орган уствари доноси оперативне одлуке, процјењује пословне прилике, закључује правне послове ради обављања регистроване дјелатности, располаже средствима на рачуну и сталном имовином, те подузима друге мјере да би се остварили стратешки циљеви и одлуке које доноси скупштина друштва.

Управа друштва може бити колективни или инокосни. С обзиром да друштва у овој форми у нашој пословној пракси углавном имају мали број чланова или само једног, мали број запослених радника, те да најчешће немају велики капитал, управу друштва углавном чини инокосни орган – директор.

У погледу услова за именовање на позицију директора, код друштава са ограниченом одговорношћу нису нашом позитивном легислативом предвиђена никаква ограничења. Па у складу са тим, стручна спрема или радно искуство нису елиминацијски фактор за именовање на позицију директора. На позицију директора друштва, се може именовати и члан друштва, што се због малог броја запослених, те неповјерења власника удјела у раднике, у пракси најчешће и дешава.

Остали органи у овој форми привредног друштва су дозвољени, међутим најчешће нису обавезни. Надзорни одбор као орган је предвиђен у легислативи Федерације БиХ, под условом да друштво има више од 10 чланова, или основни капитал од минимално 1.000.000,00 КМ и најмање два члана. У свим осталим случајевима, друштво не мора имати надзорни одбор. У Републици Српској управа као колективни орган може се састојати од извршних и неизвршних директора, гдје неизвршни директори у управном одбору имају надзорну функцију, међутим, овакав састав за друштва са ограниченом одговорношћу није обавезан.

Кад се све напријед узме у обзир, долази се до закључка, да код привредних друштава која су основана у форми друштва са ограниченом одговорношћу, власници удјела на основу својих чланских права чине скупштину друштва, доносе стратешке одлуке и дефинишу вољу друштва. Поред тога, власници удјела су и чланови управе друштва, односно директори, па вољу друштва манифестују према трећим лицима. Дакле код власника су сконцентрисана сва управљачка права, а његова одговорност је лимитирана на износ улога који је унио у капитал друштва.

Услјед ових околности, нису ријетке ситуације, да се власници удјела поистовјећују са друштвом, те а мјешају појмове „власништва над удјелом у друштву“ и „власништва над имовином друштва“, што за последицу има да се власници удјела користе имовином друштва као својом властитом имовином, а штету због тога трпе повјериоци друштва.

3. ПРАВНИ ПОСЛОВИ ИЗМЕЂУ ДРУШТВА И ВЛАСНИКА УДЈЕЛА

Привредно друштво и власник удјела могу међусобно закључивати правне послове, с обзиром да имају одвојене правне субјективитете. Што се тиче врста правних послова који међусобно закључују, примјењује се начело слободе уговорања из облигационог права, па привредно друштво са власником удјела може закључити све врсте правних послова које закључује са трећим лицима.

Како је највећи број привредних друштава основано са минималним прописаним износом капитала који је предвиђен у нашој позитивној легислативи, те друштва немају друге имовине, број и врсте послова који закључују са власником удјела су разноврсни, а наводе се најчешћи:

- Уговор о закупу пословних просторија, на основу којег друштво осигурава пословни постор за обављање регистрирану дјелатност;
- Уговор о раду, на основу којег привредно друштво обезбјеђује радну снагу;
- Уговор о најму машина и возила, на основу којих друштво обавља регистровану дјелатност;
- Зајам којим се надомјешта капитал, када друштво не може из свог пословања финансирати одређени пословни подухват;
- Уговор о продаји, и разне друге послове за потребе привредног друштва.

Ове правне послове привредно друштво може закључивати и са другим физичким и правним лицима. У пракси су честе ситуације, да се ови правни послови закључују са повезаним лицима.⁹ Под повезаним лицима се прије свега мисли на лица која су чланови породице власника удјела.

С обзиром да се ради о двостраним правним пословима, односно уговорима, садржај тог уговорног односа у складу са правилима облигационог права, одређују субјекти тог уговорног односа.

Специфичност ових уговорних односа је у томе, што власник удјела на основу чланских права одређује и представља вољу привредног друштва, што није спорно ако привредно друштво уговоре закључује са трећим лицима, гдје власник удјела штити искључиво интересе друштва. Међутим, ако привредно друштво закључује уговоре са власником удјела, онда фактички власник удјела уговор закључује са самим собом. Он на основу чланских права уговор потписује у име и за рачун друштва, а појављује се и као друга уговорна страна, гдје као физичко лице уговор закључује у своје име и за свој рачун. На основу чланских права, власник удјела може сам дефинисати садржај тог уговорног односа и може сам себи одредити обим права и обавеза из тог уговорног односа колико жели. Слична је ситуација и када привредно друштво закључује уговоре са повезаним лицима, прије свега члановима породице власника удјела.

4. ЗЛОУПОТРЕБЕ ЧЛАНСКИХ ПРАВА

Пословање привредног друштва је комплексно и подразумјева да привредно друштво улази у пословне односе са власником

---

⁹ Види, Закон о стечајном поступку Федерације Босне и Херцеговине, Службене новине ФБиХ, бр. 29/03; 32/04; 42/06, чл. 87, (у даљем тексту ЗОСП ФБиХ); Закон о стечајном поступку Републике Српске, Службени гласник РС, бр. 67/02; 77/02; 38/03; 96/03; 68/07, чл. 91, (у даљем тексту ЗОСП РС);

удјела, финансијским институцијама, пословним партнерима из реалног сектора и државом. На основу пословних односа са власником удјела друштво себи обезбјеђује пословни простор, машине и радну снагу. Уколико из пословних односа са власником удјела друштво себи не може обезбједити сва средства за рад, улази у пословне односе са финансијским институцијама, гдје подиже кредите или закључује уговоре о лизингу, из којих себи обезбјеђује додатни новац, машине и опрему за обављање дјелатности. Када друштво има услове за обављање дјелатности, оно улази у пословне односе са пословним партнерима из реалног сектора, са којима закључује уговоре о продаји, вршењу услуга и слично. Из свих наведених односа, који су уговорног карактера, друштво ствара законске обавезе према држави по основу директних и индиректних пореза.

Из напријед наведеног, се може извести закључак, да друштво углавном има мали основни капитал, међутим, да на основу послова са власником удјела и финансијским институцијама ствара себи основне претпоставке за обављање дјелатности. Из дјелатности друштво ствара одређену имовину и стиче потраживања према трећим лицима – пословним партнерним из реалног сектора. Уколико друштво не наплати уредно своја потраживања према трећим лицима, због малог основног капитала и обавеза према власнику удјела, финансијским институцијама, пословним партнерима и држави, његова ликвидност је брзо угрожена, што може довести и до инсолвенсти друштва. У оваквим околностима, друштво има одређену имовину, међутим, она најчешће није довољна да би се у цијелости намирила потраживања свих повјерилаца.

Могућност власника да сам одређује садржај правних послова између њега и привредног друштва, те лимитирање одговорности власника удјела за обавезе друштва према трећим лицима до висине улога у капитал, који у правилу није велик, има за

посљедицу да власници удјела у ситуацијама пословних проблема привредног друштва злоупотребљавају своја чланска права.

Злоупотребе чланских права се манифестују на слиједеће начине:

- наплата потраживања власника удјела и с њим повезаних лица у ситуацијама платежне неспособности привредног друштва;
- обезбјеђење потраживања власника удјела и с њим повезаних лица у ситуацијама платежне неспособности привредног друштва;
- селективно извршавање обавезе привредног друштва само према оним повјериоцима које одреди власник удјела.

Наплату потраживања власник удјела према друштву које је платежно неспособно, које има блокиране трансакцијске рачуне, чија имовина није довољна да се из ње наплате сви повјериоци, врши кроз закључивање нових правних послова. То се најчешће реализује кроз уговоре о цесији, компензацији и новацији.

Власник удјела који дефинише и представља вољу друштва први сазнаје за пословне проблеме привредног друштва, и зна тачан однос обавеза и имовине друштва. У ситуацијама платежне неспособности друштва, власник удјела је свјестан да своја потраживања не може наплатити на уобичајан начин, плаћањем од стране друштва преко трансакцијског рачуна. Такође, је свјестан да своја потраживања ако не наплати одмах, па чак и она која су недоспјела, због пословних проблема и поступака принудне наплате које су покренули остали повјериоци, неће имати из чега наплатити у будућности.

У оваквим околностима власник удјела користи чланска права, прије свега своја знања о имовини друштва. Па ако друштво има потраживања према трећим лицима, за која власник удјела зна да постојање и наплата тих потраживања није спорна, власник удјела закључује уговор о цесији са друштвом, којим та потраживања преноси на себе као физичко лице, или на лица која су повезана са власником. На овај начин власник удјела и лица повезана са

власником наплаћују своја потраживања која имају према друштву по основу уговора о раду, закупу, најму и другим правним пословима која има закључена са привредним друштвом.

Други модалитет наплате потраживања је уговор о компензацији. Власник на основу чланских парава и могућности да дефинише и представља вољу привредног друштва. Користећи своја чланска права власник удјела закључује уговор са друштвом о продаји машина и опреме које је друштво стекло у склопу свог пословања. Цијена за наведене покретне ствари је једнака књиговодственој вриједности, која је због обрачунате амортизације мања од тржишне цијене. Власник удјела није платио цијену за ствари, на блокирани трансакцијски рачун друштва. С обзиром да власник удјела од раније има потраживања према друштву по основу зарађених а неисплаћених плата, по основу закупа пословних просторија, по основу најма других машина, власник удјела опет користи чланска права која има, па одлучује да он и друштво међусобне новчане обавезе компензирају.

Трећи модалитет наплате потраживања је новација потраживања.¹⁰ Власник удјела има потраживања према друштву по основу закупнине или најамнине, која не може наплатити у новцу. Власник удјела користи чланска права, новацијом мјења обавезу друштва да му плати у новцу, на начин да му плаћање изврши у машинама које друштво има.

Посљедица свих напријед наведених модалитета наплате потраживања власника удјела је таква, да власник наплаћује своја потраживања, или потраживања повезаних лица, извлачи имовину из друштва, а на друштву и даље остају обавезе према осталим повјериоцима, који их неће имати из чега наплатити.

Због платежне неспособности, власник удјела након наплате својих потраживања углавном покреће стечајни поступак, ради брисања друштва из судског регистра.

---

¹⁰ Види, Абедин Бикић, *Облигационо право*, (Сарајево, 2007.), 365-366

Обезбјеђење потраживања власник удјела или с њим повезана лица углавном врше успоставом заложног права над имовином друштва. Власник удјела у правилу користи чланска права која има, те у ситуацијама када се друштво налази у пословним проблемима, када има блокиране трансакцијске рачуне, када су остали повјериоци покренули поступке принудне наплате потраживања, власник удјела и друштво закључују уговор о заложном праву на највриједнијим машинама. С обзиром да власник удјела дефинише и представља вољу правног лица, није му проблем закључити овакав правни посао са привредним друштвом, у ситуацији кад је друштво у пословним проблемима, а средства обезбјеђења нису дефинисана била основним правним послом. На овај начин, власник удјела и с њим повезана лица, своја потраживања наплаћују приоритетно из имовине друштва, кроз појединачну или колективну наплату потраживања.

Селективно извршавање обавеза од стране привредног друштва када се налази у пословним проблемима је такође последица злоупотребе чланских права. Иако се сви напријед наведени примјери могу подвести под селективно извршавање обавеза, гдје се у приоритетан положај ставља власник удјела односно с њим повезана лица, у овом дијелу ће акценат бити на обавезама према осталим повјериоцима са компаративним предностима, а ту се прије свега мисли на финансијске институције и државу.

Као што је у почетку овог наслова наведено, пословање друштва је комплексно. Власник удјела у друштво уноси минимални основни капитал у новцу. Поред тога, власник друштву изнајмљује пословни простор и машине које посједује. Међутим, то често није довољно. Па се кроз пословање друштва, ради реализације одређених пословних односа, појави потреба друштва за додатним новчаним средствима, које би уложио у сировину или опрему. Та

новчана средства или опрему, друштво набавља преко финансијских институција кроз уговоре о кредиту и лизингу.

Финансијске институције новчана средства и машине не дају без осигурања потраживања. Која ће све средства осигурања узети у конкретном случају зависи од износа кредита или вриједности опреме која се набавља на лизинг. Као што је раније истакнуто, друштво у правилу осим основног капитала и неке минималне опреме нема других средстава, тако да не може дати финансијским институцијама адекватна средства обезбјеђења. У оваквим ситуацијама, власник удјела пружа лична или стварна средства обезбјеђења, односно закључује уговор о јемству, издаје мјеницу или даје своју имовину у залог, у корист финансијске институције, а за потребе кредита и лизинга које користи привредно друштво.

Када се привредно друштво нађе у пословним проблемима, постане платежно неспособно, а имовина друштва није довољна да се из ње наплате сва потраживања повјерилаца, власник удјела користи своја чланска права, с циљем да се приоритетно измире обавезе према финансијским институцијама, а све у циљу да власник удјела заштити властиту имовину.

За разлику од финансијских институција, држава има законска овлаштења, да власнике удјела, одговорна лица у правном лицу и повезана лица прогласи солидарно или супсидијарно одговорним за директне и индиректне обавезе према држави. Држава то чини у ситуацији кад је друштво платежно неспособно и када своја потраживања не може наплатити од друштва, или када је имовина друштва умањена због правних радњи које је подузео власник удјела.

У чију корист и када ће власник удјела злоупотребљавати своја чланска права зависи прије свега о обавезама и имовини друштва, те средствима обезбјеђења које је евентуално власник удјела или друштво дало својим повјериоцима.

5. ЗЛОУПОТРЕБЕ ЧЛАНСКИХ ПРАВА И ДУЖНОСТИ ВЛАСНИКА УДЈЕЛА ПРЕМА ДРУШТВУ

Легислативна рјешења у ентитетима¹¹ предвиђају одређена ограничења и дужности власника удјела према друштву, у смислу заштите интереса друштва, на начин да су власници удјела приликом доношења одлука дужни да употребе пажњу доброг стручњака, а у случају закључивања послова у којима имају правни интерес, власници удјела су дужни да штите интерес друштва, те добију сагласност за такве правне послове од надлежних органа друштва. Поред тога, предвиђене су исте дужности за чланове управе друштва, што се опет у највећем броју случајева односи на власнике удјела који су уједно и директори друштва.

Легислативом су предвиђене и посљедице када власник удјела/дионица повриједи дужности према правном лицу, те начин како се тужбама обезбјеђује санкција за повреде дужности према друштву.

Све наведене дужности које власник удјела има према друштву, имају свој смисао ако се ради о друштвима које имају више чланова, који нису повезани породично, па самим тим немају исте циљеве. У таквим ситуацијама, друштво може тужбом тражити од несавјесног члана да друштву надокнади штету и да врати или уступи све користи које је имао из те повреде дужности према друштву. Међутим, ако друштво има само једног члана, ко ће поднијети тужбу због повреда дужности према правном лицу? Или ако друштво има више чланова који су уједно чланови једне породице (отац, мајка, дјеца), па су им интереси јединствени, ко ће поднијети тужбу и штити интересе правног лица? Наравно да неће нико, самим тим, код правних лица која су најзаступљенија у нашој пословној пракси, без обзира на ова легислативна рјешења,

---

¹¹ Види, Закон о привредним друштвима ФБиХ, Службене новине ФБиХ бр. 81/15, чл. 32-36; Закон о привредним друштвима РС, Службени гласник РС бр. 127/08, 58/09, 100/11, 67/13, чл. 31-37;

власници удјела се лако поистовјећују са правним лицем и злоупотребавају чланска права на штету осталих повјерилаца.

6. СТЕЧАЈНИ ПОСТУПАК И ПОБИЈАЊЕ ПРАВНИХ РАДЊИ ПОДУЗЕТИХ ПРИЈЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Власник удјела покреће стечајни поступак над имовином привредног друштва, због платежне неспособности, након што наплати и/или обезбједи своја потраживања, те евентуално потраживања неких других повјерилаца за чију наплату одговара својом личном имовином.

Више је разлога због чега власник удјела који је уједно и директор друштва покреће стечајни поступак над имовином друштва. Примарни разлог је, што власник удјела у том стечајном поступку нема шта изгубити, јер је своја потраживања наплатио или обезбједио колико је то било могуће прије отварања стечајног поступка.

Поред тога, власник удјела се жели ријешити обавеза и повјерилаца друштва, иако су то формално-правно обавезе друштва а не власника удјела, код једночланих друштава или друштава у власништву једне породице, власник удјела је у одређеном смислу персонификација друштва. Власник удјела свој циљ постиже кроз покретање стечајног поступка, на начин да се обустављају сви поступци принудне наплате потраживања, а у стечајном поступку се друштво брише из судског регистра.

Иако се власник удјела код покретања стечајног поступка над имовином друштва води искључиво личним интересима, власник удјела који је уједно и лице овлаштено за заступање друштва је дужан темељем закона да иницира отварање стечајног поступка у року од 30 дана од дана наступања платежне неспособности

друштва.¹² Без обзира на ову законску обавезу, власник удјела стечајни поступак не покреће прије него што оствари своје циљеве које има у друштву.

Проблем представља чињеница, што вођење стечајног поступка губи смисао у околностима када је друштво остало без имовине или је иста оптерећена, усљед правних радњи власника удјела и друштва. Проблем се у пракси манифестује на два начина. Први је, да друштво нема имовине за покриће трошкова стечајног поступка, што констатује привремени стечајни управник у своме извјештају, а суд одбија приједлог за вођење стечајног поступка ако заинтересовано лице не предујми трошкове поступка. Па су у пракси честе ситуације, да се друштво избрише из судског регистра, а да провјериоци не дођу у прилику ни да пријаве своја потраживања. Други је, да друштво има имовину за покриће трошкова стечајног поступка, међутим, иста је оптерећења у корист власника удјела или с њим повезаног лица, који се приоритетно наплаћују из стечајне масе, а остали повјериоци остају ненаплаћени.

Наравно, поставља се питање, како ријешити овај проблем? Одговор на питање додатно компликују чињенице, да је власник удјела на легалан начин искористио своја чланска права, те обезбједио или наплатио своја потраживања и потраживања повезаних лица. Власник удјела и друштво су закључили уговоре, те њихову садржину одредили на основу начела слободе уговарања. Правне радње (уговори) су дакле легалне, па се као такве не могу побијати или утврђивати ништавим са аспекта правила облигационог права. С друге стране, предузете су и прије отварања стечајног поступка, па се поставља и питање могућности примјене института стечајног права на ове правне радње?

Рјешење проблема је у институту побијања правних радњи у стечајном поступку, који је предвиђен нашем позитивном

---

¹² Види, ЗОСТ ФБиХ, чл 4; ЗОСТ РС, чл. 4;

стечајном легислативом. Сам институт има својих специфичности, које га разликују од других.

Институт се примјењује искључиво у ситуацијама када имовина друштва (стечајна маса) није довољна да се у стечајном поступку намире сви повјериоци. Институт се примјењује само на оне правне радње друштва и/или његових повјерилаца које су пореметиле равномјерност наплате потраживања¹³ или неке од повјерилаца у стечајном поступку ставиле у приоритетан положај.

Институтом се нарушава начело релативности облигационих односа. То се постиже у ситуацијама кад повјериоци користе овај институт, да би побијали уговоре које друштво закључило са другим лицима, у овом случају са власником удјела. Дакле, институтом се даје могућност повјериоцима у стечајном поступку да задиру у облигационе односе чији нису непосредни учесници, ако се тим уговорима ремети равномјерност наплате потраживања или власник удјела ставља у приоритетан положај.

Институтом се нарушава и начело слободе уговарања из облигационог права. Друштво као носитељ правног субјективитета, има пуно право, да у складу са позитивним легислативним прописима улази у пословне односе са другим субјектима права, у овом случају са власником удјела, те да садржај тог облигационог односа уговорне стране заједнички одреде. Међутим, друштво не може на основу слободе уговарања својим правним радњама у вријеме платежне неспособности наносити штету осталим повјериоцима и привилеговати искључиво власника удјела и с њим повезана лица.

Институтом се нарушава и начело слободе располагања власитом имовином. Друштво је наиме као носитељ правног субјективитета слободно да улази у облигационе и стварно-правне односе са другим субјектима права и да располаже својом имовином у тим односима. Међутим, друштво не може у ситуацијама платежне неспособности располагати својом имовином у корист једног

---

¹³ Под овим се мисли на сваку правну радњу којом је умањена стечајна маса, чиме је смањен обим сразмјерне наплате потраживања у стечајном поступку;

повјериоца, а на штету свих осталих повјерилаца, ако такво располагање има за посљедицу да се у стечајном поступку ремети равномјерност наплате потраживања због недовољности стечајне масе.

Институтом се суспендује дејство допуштених правних радњи, које нису побојне или ништаве са аспекта облигационог права. Неспорно је, да су правни послови које је друштво закључило са власником удјела и с њим повезаним лицима правно ваљани, те да они нису побојни или ништави, међутим, посљедице тих правних радњи су такве, да су подузете у корист само једног повјериоца (власника удјела) а на штету свих остали и то у ситуацијама када имовина друштва није довољна да се из ње наплате сва потраживања повјерилаца. Институтом се не доводи у питање правна ваљаност побијаних правних радњи, већ се указује на њихово штетно дејство на стечајну масу, због чега се дејство тих правних радњи суспендује на стечајну масу, а све ради остваривања циљева стечајног поступка.

Специфичност института је и у томе што он има ретроактивно дејство, односно, иако се ради о институту стечајног права, примјењује се на правне радње које друштво и/или неко од његових повјерилаца подузели прије отварања стечајног поступка.

Све специфичности института се правдају начелом једнаког третмана и једнакости повјерилаца у стечајном поступку. Ово начело се у самом поступку примјењује на начин да су повјериоци подјељени на врсте и исплатне редове, а положај повјерилаца унутар ове класификације је равноправан. Начело има и ретроактивно дејство, односно, примјењује се и на правне радње друштва и/или његових повјерилаца прије отварања стечајног поступка, ако се тим правним радњама ремети равномјерност наплате потраживања или поједини повјериоци стављају у приоритетан положај. Ретроактивно дејство начела се реализује кроз институт побијања правних радњи у стечајном поступку.

На основу презентовања, закључак је, да је институт побијања правних радњи у стечајном поступку је један од инструмената за

остваривање циљева стечајног поступка. Циљеви поступка су заштита интереса стечајних повјерилаца, кроз сразмјерну наплату потраживања, да би се што више санирале штетне посљедице платежне неспособности друштва. То се постиже кроз повећавање стечајне масе и наплату потраживања повјерилаца по правилима стечајног поступка.

Слиједом наведеног, поставља се питање, које опште и посебне претпоставке требају бити испуњене да би се институт побијања правних радњи могао примјенити на конкретан случај.

6.2.1. Опште претпоставке за примјену института

Опште претпоставке за примјену института побијања правних радњи на конкретном случају су: да је отворен стечајни поступак, да је правна радња подузета прије отварања стечајног поступка, да се правна радња односи на стечајну масу, да успјешно побијање правне радње повећава обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку.

Отварање стечајног поступка је прва претпоставка која мора бити испуњена да би се примјенио овај институт стечајног права. Све до отварања стечајног поступка, ове правне радње би се могле евентуално покушати побијати у складу са институтима облигационог права. Подношењем приједлога за отварање стечајног поступка, привремени стечајни управник, односно касније стечајни управник ће на основу прегледа пословних књига утврдити је ли имовина друштва довољна да покрије сва потраживања повјерилаца или није, те под којим условима је друштво располагало својом имовином, из чега се изводи закључак о испуњености општих и посебних претпоставки за примјену института у пракси.

Правна радња мора бити подузета прије отварања стечајног поступка, јер се само правним радњама у том периоду може

реметити равномјерност наплате потраживања или поједини повјериоци ставити у приоритетан положај у стечајном поступку. Стечајни поступак је судски поступак, суд по службеној дужности води рачуна о правилној примјени закона, тако да се у стечајном поступку не могу оштећивати повјериоци. Уговоре које су закључили власник удјела и друштво, а којима је власник удјела обезбједио и/или наплатио своја потраживања и потраживања с њим повезаних лица су подузети прије отварања стечајног поступка.

Правна радња се мора односити на стечајну масу, јер само на тај начин може умањити стечајну масу, реметити равномјерност наплате потраживања повјерилаца, или неке од повјерилаца ставити у приоритетан положај у стечајном поступку. Правне радње које подузимају власник удјела и друштво, а које су усмјерене на обезбјеђење и/или наплату потраживања власника удјела и с њим повезаних лица, се односе на имовину друштва, која касније чини стечајну масу.

Успјешно побијање правне радње мора повећати обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку. То се постиже на начин, да уговори које закључује друштво и власник удјела, а којима друштво располаже својом имовином или је оптерећује, губе своја правна дејства према стечајној маси. Уколико је друштво овим уговорима располагало својом имовином, власник удјела је дужан вратити све користи од побијане правне радње у стечајну масу, чиме се иста повећава, а самим тим се повећава и обим наплате потраживања по правилима закона о стечајном поступку. Ако је друштво своју имовину оптеретило нпр. заложним правом, тај залог престаје да важи за стечајну масу, чиме власник удјела губи приоритет у наплати из заложене имовине, а самим тим се повећава обим наплате потраживања повјерилаца по правилима закона о стечајном поступку.

6.2.2. Посебне претпоставке за примјену института (инконгруентно обезбјеђење и намирење потраживања)

Посебне претпоставке за примјену института представљају презентацију конкретних правних радњи које подузима друштво и/или повјериоци да би обезбједили или наплатили своја потраживања прије отварања стечајног поступка, а на које се може примјенити институт побијања правних радњи.

Посебне претпоставке су: обезбјеђење и/или намирење потраживања повјерилаца на уобичајан начин; обезбјеђење и/или намирење потраживања повјерилаца на неуобичајан начин; располагање имовином друштва од стране друштва без накнаде или уз незнатну накнаду; намјерно оштећење повјерилаца од стране друштва; те обезбјеђење или измирење зајма којим се надомјешта капитал.

С обзиром да је кроз презентацију злоупотребе чланских права углавном указано на правне радње које подузима друштво и власник удјела у ситуацијама платежне неспособности друштва, а којима је власник удјела на неуобичајан начин обезбјеђивао или наплаћивао своја потраживања, у овом раду ће акценат бити на инконгруентном обезбјеђењу или намирењу потраживања.

„Сама ријеч **инконгруентан** значи несугласан, несукладан, неподесан, неправилан (...).“¹⁴ Инконгруентно намирење или обезбјеђење потраживања подразумјева, да повјерилац своја потраживања обезбједи или наплати на неуобичајан начин, који није у складу са закљученим правним послом и правима која произилазе из тог правног посла.¹⁵

Позитивна легислатива¹⁶ дозвољава побијање правних радњи којима привредно друштво обезбјеђује или измирује обавезе према

---

¹⁴ Вељко Вучетић, *Коментар закона о санацији и престанку организација удруженог рада*, (Загреб, 1981.), 191;

¹⁵ Под појмом „право“ се прије свега мисли на диспозитивне легислативне норме, које се као супсидијаран извор примјењује на конкретан уговорни, односно, правни однос;

¹⁶ Види, ЗОСТ ФБиХ, чл. 81, ст. 2; ЗОСТ РС, чл. 85, ст. 2;

повјериоцу на неуобичајан начин. С тим да требају бити кумулативно испуњене сљедеће чињенице: да је отворен стечајни поступак, да је правна радња подузета од стране друштва и/или повјериоца прије отварања стечајног поступка, да се правна радња односи на имовину друштва, да је правна радња умањила обим наплате потраживања осталих повјерилаца из разлога што је с њом обезбјеђено или измирено потраживање тачно одређеног повјериоца:

- на које повјерилац није имао право, или
- на начин на који повјерилац није имао право, или
- у вријеме на које повјерилац није имао право,

да је правна радња подузета у вријеме платежне неспособности најраније у посљедна три мјесеца прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка.

Дакле, наша позитивна легислатива под инкогруентним правним радњама мисли на три облика правних радњи: оне које су повјериоцу омогућиле обезбјеђење или намирење потраживања на које повјерилац није имао право, оне које су повјериоцу омогућиле обезбјеђење или намирење потраживања на начин на који није имао право, и оне које су повјериоцу омогућиле обезбјеђење и намирење у вријеме када он то није имао право.

Под намирењем или обезбјеђењем обавеза на које повјерилац није имао право Горишић¹⁷ сматра природне облигације, односно, обавезе за које повјерилац није могао покренути поступак за принудну наплату потраживања. Под природним облигацијама се најчешће мисли на застарјеле облигације.¹⁸ Дакле, у ситуацијама платежне неспособности, власник удјела злоупотребљава своја

---

¹⁷ Фрањо Горшић, *Коментар стечајног закона, Закон о принудном поравнању ван стечаја, Закона о увођењу у живот оба закона, Закона о побијању правних дјела изван стечаја*, (Београд, 1934.), 140;

¹⁸ Абедин Бикић, *Облигационо право*, (Сарајево, 2007.) 41-42;

чланска права, те дефинише и представља вољу друштва на начин да друштво обезбјеђује или измирује потраживања власника удјела нпр. по основу закупнине или најамнине иако су та потраживања већ била застарјела, те власник удјела та потраживања није могао остварити принудним путем. На овај начин се умањује обим наплате потраживања осталих повјерилаца и ремети редослијед наплате потраживања повјерилаца која се могу наплаћивати принудним путем.

Извршење или обезбјеђење обавеза на начин на који повјерилац није имао право подразумјева сваки облик обезбјеђења или наплате потраживања повјериоца који није дефинисан садржајем правног посла и права која повјерилац има у том правном послу.

Добровољно извршење обавеза, на начин на који власник удјела није имао право се реализује на основу новог правног посла. Привредно друштво (стечајни дужник) због своје платежне неспособности није у стању своје обавезе извршити на уговорени начин и власник удјела је тога свјестан. Да би наплатио своја потраживања, власник удјела злоупотребљава чланска права, на начин да дефинише и представља вољу друштва, тако да друштво обавезе према власнику удјела извршава уступањем својих потраживања која има према трећим лицима, уступањем робе, упућивањем на трећа лица, фингирањем продаје робе ради стицања и компензације међусобних новчаних потраживања и слично. Извршавање обавеза на напријед наведене облике се реализује новим правним пословима између друштва и власника удјела, као што је цесија, асигнација, компензација, новација, размјена и слично. Дакле, очито је, да је друштво у вријеме своје платежне неспособности извршило обавезе према власнику удјела на начин који није прописан правним послом и на који није имао право, да је том правном радњом умањена имовина друштва (стечајног дужника) и обим наплате потраживања осталих повјерилаца, чиме се ремети

реодслијед наплате потраживања и стављају одређени повјериоци у приоритетан положај.

Добровољно обезбјеђење обавезе на начин на који власник удјела није имао право се углавном врши успоставом заложног права над имовином друштва (стечајног дужника). Привредно друштво (стечајни дужник) је свјесно да не може измирити све доспјеле обавезе, да његова имовина није довољна за наплату потраживања свих повјерилаца, међутим, власник удјела злоупотребљава чланска права, дефинише и представља вољу друштва на начин да оно закључује нови уговор са власником удјела, којим друштво дозвољава успоставу заложног права над својом имовином ради обезбјеђења потраживања власника удјела иако то није регулисано правним послом из којег потраживања потичу. Дакле, очито је, да се наведеном правном радњом омогућује обезбјеђење потраживања власника удјела на начин на који он није имао право основним правним послом, да се овом правном радњом мијења правни положај имовине правног лица (стечајног дужника), да се овом правном радњом смањује обим наплате потраживања осталих повјерилаца, чиме се ремети редослијед наплате потраживања, а поједини повјериоци стављају у приоритетан положај.

Обезбјеђење или намирење потраживања у вријеме када на то повјерилац није имао право у суштини подразумијева намирења потраживања повјериоца прије рока предвиђеног основним правним послом, услијед платежне неспособности привредог друштва (стечајног дужника). Привредно друштво је свјесно да не може измирити све своје доспјеле обавезе и да нема имовине из које би се наплатили сви повјериоци, међутим, власник удјела злоупотребљава своја чланска права, па на основу продане робе од стране привредног друштва које се налази у складишту, друштво измирује своје обавезе према власнику удјела или тачно одређеном повјериоцу којег одреди власник удјела и прије доспјелости тих обавеза. Дакле, очито је, да је друштво извршило ваљане обавезе али прије доспјелости истих, да је на овај начин друштво умањило

своју имовину и обим наплате потраживања осталих повјерилаца, чиме је пореметило редослијед наплате потраживања и поједине повјериоце ставило у приоритетан положај.

6.2.1. Објективне претпоставке за побијање правних радњи због инконгруентног обезбјеђења и намирења потраживања

Побијање правних радњи које су довеле до неуобичајног обезбјеђења или намирења потраживања се базира искључиво на објективним претпоставкама, с тим да број објективних претпоставки које треба тужитељ да докаже у парничном поступку зависи од рока кад је подузета правна радња. Наиме, наша позитивна легислатива прави разлику између правних радњи које су подузете: у другом или трећем мјесецу прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка, и правних радњи које су подузете у посљедњем мјесецу прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка или након тог приједлога.

Правне радње које су подузете у другом или трећем мјесецу прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка над имовином привредног друштва (стечајног дужника) се могу побијати ако је друштво у вријеме подузимања правне радње било платежно неспособно. С обзиром да наша позитивна легислатива претпоставља платежну неспособност ако су трансакцијски рачуни правног лица (стечајни дужник) блокирани у континуитету дуже од 30 односно 60 дана, те да постоји обавеза директора правног лица да у том случају покрене стечајни поступак, законодавац инсистира на томе да тужитељ у овом случају мора доказати да је платежна неспособност постојала у вријеме подузимања правне радње, иако није одмах по наступању платежне неспособности покренут стечајни поступак.

Дакле, у конкретном случају, да би биле испуњене све објективне претпоставке непходно је, да су друштво и власник удјела

закључили уговор који је власнику омогућио неуобичајно обезбјеђење или намирење потраживања, да је правна радња подузета у другом или трећем мјесецу прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка, да је у вријеме подузимања правне радње друштво било платежно неспособно. Поред ових посебних услова, неопходно је да су кумулативно испуњени и општи услови, односно, да се правна радња односи на имовину правног лица (стечајног дужника), да је том правном радњом умањен обим наплате потраживања осталих повјерилаца, те да је због тога поремећен редослијед наплате потраживања, односно поједини повјериоци стављени у приоритетан положај.

Правне радње које су подузете у посљедњем мјесецу прије подношења приједлога за покретање стечајног поступка или након тог приједлога се могу побијати без доказивања платежне неспособности, дакле, интенција је на року кад је подузета правна радња. С обзиром да се стечајни поступак у највећем броју случајева покреће због платежне неспособности, а у легислативи су прописани рокови блокаде трансакцијских рачуна да би се претпоставила платежна неспособност, очито је, да се код правних радњи подузетих у овим роковима платежна неспособност подразумева.

Поред ове посебне претпоставке у погледу рока за подузимање правне радње, морају бити испуњене и све опште претпоставке, односно, правна радња мора бити подузета од власника удјела и/или друштва, правна радња се мора односити на имовину друштваа, правна радња мора умањити обим наплате потраживања осталих повјериоца, односно пореметити редослијед наплате потраживања и власнике удјела ставити у приоритетан положај.

7. ЗАКЉУЧАК

Привредна друштва у форми друштва са ограниченом одговорношћу иако имају институционалне капацитете, те одлуке доносе преко својих органа техником већине, то не долази до изражаја у ситуацијама када друштво има само једног члана или неколицину њих који су породично повезани. Проблем у овим случајевима представља чињеница, да су интереси власника удјела у одређеним случајевима сасвим супротни интересима друштва, а власници удјела на основу чланских права управљају друштвом. С обзиром да је одговорност власника друштва лимитирана на износ улога у друштво, власници у ситуацијама пословних проблема друштва, злоупотребљавају чланска права и штите искључиво своје интересе.

Додатни проблем представља и чињеница, да злоупотреба чланских права са аспекта позитивне легислативе није протуправна, па су сви уговори којима власник наплаћује или обезбјеђује своја потраживања од друштва су правно ваљани и не могу се успјешно побијати или поништавати са аспекта института облигационог права.

Једино исправно рјешење за све повјериоце је покретање стечајног поступка над имовином друштва чим су испуњене законске претпоставке. На овај начин, повјериоци ће неутралисати компаративне предности које има власник удјела у односу на њих, јер право управљања и располагања имовином друштва, након отварања стечајног поступка прелази на стечајног управника. Поред тога, посљедице злоупотребе чланских права које су реализоване прије отварања стечајног поступка, могу се у нашем правном поретку неутралисати једино институтом побијања правних радњи у стечајном поступку, под условом да се докажу напријед презентоване опште и посебне претпоставке.

Adnan Šehić¹⁹

MISUSE OF MEMBERSHIP RIGHTS AND UNUSUAL SECURITY AND SETTLEMENT OF CLAIMS

ABSTRACT

In this thesis presented is management of business organization, as the most common form of legal entity over which assets bankruptcy proceedings is conducted. Emphasis is on business organizations in form of limited liability companies, with small number of members, as the most common form of businesses in Bosnia and Herzegovina. Since this form of business organization has its legal subjectivity, and owners of shares are liable for responsibilities of organization up to amount of their shares, at this form of business organization in our positive legislation institutional capacity of organization is more represented in regard to organization entity as form of business organization. However institutional capacities, regardless of legislative solutions cannot come to the fore in situations when business organization has only one member or few of them who are family related. Due to such circumstances, situations in which owner of share misuses his/her membership rights are not rare, in situations when business organization is insolvent. Owner of share i.e. stocks through series of legal affairs tries to bring out or encumber assets of organization in his/her favor, and then initiates bankruptcy proceedings in order to erase organization from court registry. Author,²⁰ through this thesis points out unusual settlement and/or security of claims of

---

¹⁹ Adnan Šehić, lawyer in Joint Stock „Commercial-Investment Bank“ Velika Kladuša

share owner and other creditors in situations of business organization's insolvency, just before initiation of bankruptcy proceedings and possibility to apply instrument of contesting legal actions in bankruptcy proceedings to concrete cases, provided that legally defined assumptions are fulfilled.

Key words: **business organization, misuse of membership rights, unusual security and settlements of claims, instrument of contesting legal actions in bankruptcy proceedings.**

ЛИТЕРАТУРА:

1. Бикић, Абедин. *Облигационо право*. Сарајево, 2007.;
2. Горшић, Фрањо. Коментар стечајног закона, Закон о принудном поравнању ван стечаја, Закона о увођењу у живот оба закона, Закона о побијању правних дјела изван стечаја. Београд, 1934.;
1. 3. Васиљевић, Мирко. *Компанијско право, право привредних друштава Србије и ЕУ, друго измјењено и допуњено издање*. Београд, 2007.;
4. Велимировић, Михаило. *Стечајно право*. Нови Сад, 2004.;
5. Ведриш, Мартин. Кларић, Петар. *Грађанско право*. Загреб, 1996.;
6. Вилогорац, Есад. Диздар, Михрет. *Закон о привредним друштвима – објашњења и коментари*. Сарајево, 2000.;
7. Вучетић, Вељко. *Коментар закона о санацији и престанку организација удруженог рада*. Загреб, 1981.;

Закони и подзаконски акти:

1. *Закон о стечајном поступку ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 29/03; 32/04; 42/06;

2. **Закон о стечајном поступку РС**, Службени гласник РС, бр. 67/02; 77/02; 38/03; 96/03; 68/07; 12/10; 16/10;
3. Закон о привредним друштвима ФБиХ, Службене новине ФБиХ бр. 81/15;
4. **Закон о привредним друштвима РС**, Службени гласник РС бр. 127/08, 58/09, 100/11, 67/13;